

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Avgvstini Barbosæ I. V. D. Lvsitani, Protonotarii, Et
Ivdicis Apostolici designati pro Tribunali Nunciaturæ
Hispaniæ, ac insignis Ecclesiæ Vimaransenis Thesaurarij
Maioris, Collectanea Doctorvm, Qui ...**

Barbosa, Agostinho

Venetiis, 1643

6. Vltimæ voluntates circumspecte commutandæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14108

ita refert decifum Garc. *diſt. part. 9. cap. 2. numero 145.*
 β *Exprefſas preces ſubreptionis, &c.] An & quan-*
do taciturnitas veri, aut exprefſio falſi vitiet gratiam?
 vide late Monet. *diſt. tract. de commutat. vltim. volunt.*
cap. 6. num. 114. cum multis ſeqq.

Ordinarius, qui ex vi Concilij in præſenti de-
 bet cognoscere extraiudicialiter, an diſpenſatio ca-
 reat vito ſubreptionis, & obreptionis, teneri ci-
 tare partem, reſoluit Aloyſ. Ricc. *in præſi aucto. re-*
ſol. 50.

Vltima voluntates circumſpectè commutandæ.

C A P V T V I.

- 1 Doctores de materia cap. agentes.
- 2 Cauſa iuſta, & neceſſaria copulatiuè requiritur ad commutationem vltimarum voluntatum.
- 3 Pecunia legata ad aliquem vſum quando non ſufficit, poteſt Epifcopus commutare.
- 4 Vſus legatus quando non poteſt adimpleri, Epifcopus conuertit in alium pium vſum.
- 5 Monafterium quando in certo loco teſtatoris iuſſu conſtrui non poteſt, tunc Epifcopus vt alibi conſtruat effecere poteſt.
- 6 Legatum quando eſſet factum ad vnum vſum non ita neceſſarium, tunc poteſt Epifcopus in alium

vſum pium eidem Eccleſia magis neceſſarium commutare.

- 7 Epifcopus pro vna tantùm vice, & ad tempus poteſt cum conſenſu hæredis voluntatem deſuncti alterare.
- 8 Epifcopus poteſt in alio loco teſtatoris exequi voluntatem, quando Eccleſia, ad cuius fauorem illa emanauit, negligens eſt.
- 9 Epifcopus poteſt commutare deſunctorum voluntates ſi urgeat aliunde neceſſitas commutandi, neque adiri poteſt Papa.
- 10 Cardinales, Abbates, & Vicarius Epifcopi, Capitulum Sede vacante an poſſint commutare.

4 Inſtâ deſſ.
 vltim. de re-
 form. c. 4.

IN commutationibus vltimarum voluntatum, a quæ non niſi ex iuſta, & neceſſaria cauſa fieri debent, β Epifcopi, tanquam Legati Sedis Apoſtolicæ, γ ſummariè & extraiudicialiter cognoscant, nihil in precibus tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate fuiſe narratum, priuſquam commutationes prædictæ executioni demandentur.

1. **V**ide cap. tua vobis 17. §. cum igitur, vbi Cou. de teſtam. Nauarr. *in man. c. 27. num. 38.* Suar. de Paz *in præxi tom. 2. præl. 2. num. 45.* Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſſ. 1. rub. num. 24.* Fr. Emman. *quaſt. regul. tom. 2. quaſt. 125. art. 9.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 3. collect. 558.* & *in deciſ. curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 171. part. 4.* Franc. Leon. *in theſauro fori Eccleſ. part. 2. cap. 2. num. 50.* Mari. Anton. *var. reſol. lib. 1. reſol. vlt. caſu 40.* late Monet. *in tract. de commut. vlt. volunt. cap. 5. cum tribus ſeqq.* metipſum *de officio, & poteſt. Epifcopi part. 3. alleg. 83.* Valenzuel. *conſ. 130. num. 54. tom. 2.* Perez de Lara *de anniuers. & Capell. lib. 1. cap. 14.* Gabr. Pereira *de manu Regiæ part. 1. c. 16.* Mich. de Reinoſo *in obſeruat. iuris, obſeruat. 7.* Ciardin. *controu. foranſ. cap. 5. num. 16. cum ſeq.* Franc. Carpan. *de execut. teſtament. lib. 3. cap. 4. num. 4. cum ſeqq.*
2. **Q**ue non niſi ex iuſta, & neceſſaria cauſa, &c.] Ergo vtrumque copulatiuè requiri ad cauſam huiusmodi commutationum, quod nimirum ſimul ſit iuſta & neceſſaria, ex hoc loco colligit Monet. *d. tract. de commut. vltim. volunt. c. 6. num. 86. cum ſeqq.* & *num. 110.* aperte docet quamlibet de per ſe ſufficere, reſpondens vt cum ſit commutatio ex cauſa neceſſaria, illa neceſſitas iuſta, hoc eſt, non iniuſta eſſe debeat, vel potiùs illa vt cauſa commutationis non ſolum poſſit eſſe neceſſaria, ſed & quauis alia iuſta, hoc eſt, probabilis, ſeu rationalis.
3. **I**nter iuſtas cauſas, ob quas Epifcopus vltimas deſunctorum voluntates commutare poteſt, illa prima eſt, quando pecunia legata ad aliquem vſum non ſufficeret, quia tunc in alium vſum per Epifcopum conuertiri poſſe, reſoluit Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 3. collect. 558. verſ. tertiu cauſa.* Bertach. *in tract. de Epifcopo lib. 4. part. 4. num. 71.* Roch. de Curte *de inrepar. verb. conſtruxit. q. 11.* Lambert. *in ſimili tract. lib. 1. part. 1. q. 4. art. 12.* Monet. *d. cap. 5. num. 330.* Ego ipſe *d. alleg. 83. num. 7.* Perez de Lara *d. lib. 1. cap. 14. num. 9.*
4. **S**ecunda cauſa eſt, quando vſus legatus non poteſt adimpleri, tunc enim Epifcopum poſſe quæcunque legata pia in alios pios vſus conuertere, reſoluit Guido-pap. *deciſ. 556.* Aloyſ. Ricc. *d. collect. 558. verſ. prima.* Monet. *d. cap. 5. num. 322.* Perez de Lara *d. lib. 1. cap. 14. num. 27. cum ſeqq.* Molin. *d. tract. 1. diſput. 249. num. 7.* Franc. Carp. *d. lib. 3. cap. 4. num. 21.* Ego ipſe *d. alleg. 83. num. 8.* Veluti ſtante difficultate executionis, quia tunc poterit

Epifcopus relictum pium in alio pio opere erogare, veluti ſi anniuersarium relinquatur pro Miſſis cantandis, quæ tunc temporis cantari non poſſunt propter interdictionem, nam poterit relictum in aliud opus pium conuerti. Vel ſi iubeat anniuersarij Miſſas celebrari hora vndecima quotidie, poterit iubere quòd tempore veris, & æſtatis celebretur anteriori hora; ita Perez de Lara *de anniuersar. & Capell. lib. 2. c. 10. num. 24. cum ſeqq.* vbi num. 27. aduertit quòd quando propter impedimentum, ſeu difficultatem anniuersarium non poteſt impleri in ſpecifica forma, ſed debet neceſſariò conuerti in alium pium vſum arbitrio Superioris, ſi teſtator prouiderit quid faciendum ſit, illud eſt obſeruandum.

Tertia cauſa eſt, ſi monafterium in certo loco teſtatoris iuſſu conſtrui non poteſt, tunc enim Epifcopum, vt alibi conſtruat, effecere poſſe, tenent Gambr. *de officio, & poteſt. Legati à latere, lib. 6. à num. 223.* Aloyſ. Ricc. *diſt. collect. an. 558. in fine.* Ego ipſe *d. alleg. 83. num. 10.* Molin. *d. tract. 2. diſput. 249. num. 7. verſ. vnde.* Franc. Carp. *d. lib. 1. cap. 22. num. 11.*

Quarta cauſa eſt, quando legatum eſſet factum ad vnum vſum non ita neceſſarium, quia tunc poſſe Epifcopum in alium vſum pium eidem Eccleſiæ magis neceſſarium commutare, aſſerit Aloyſ. Ricc. *d. collect. 1270. verſ. limita ſexto.* Marc. Anton. Genuenf. *in præxi Archiep. Neapol. cap. 19. in vltim. impreſſ. & in præxi. Eccleſ. quaſt. 213.* Vgol. *de officio Epifcopi, cap. 61. num. 5.* Mart. *de iuriſdicit. part. 4. caſu 74. num. 10. & 11.* Monet. *d. cap. 5. num. 354.* Ego ipſe *d. alleg. 83. num. 12.* Vnde Gullielm. Benedict. *in cap. Raynurius, verb. reliquit num. 17. de teſtament. quem reſert & ſequitur Perez de Lara d. lib. 1. c. 10. num. 29.* tenet quòd ſi teſtator reliquit viginu annuatim pro anniuersario celebrando in Eccleſia, quæ indiget reparatione, nec ſit aliunde vnde reparari poſſit, tunc de auctoritate Epifcopi, & eius licentia, poterit illa pecunia conuerti in Eccleſiæ reparatione per aliquod tempus; & idem Perez de Lara *citato loco num. 30.* ait quòd ſi relinquatur pecunia pro conſtruenda capella, vbi ſunt aliæ plures ad ſufficientiam, & Eccleſia indigeret reparatione, tunc poteſt conſumi pecunia in reparatione, & idem dicit ſi relinquatur pecunia pro ædificanda Eccleſia in ciuitate, vbi ſunt plures Eccleſiæ ruinoſæ, & egentes reparatione, nec ſit vnde ſubueniri, aut prouideri poſſit, quia

quia tunc auctoritate Episcopi poterit illa pecunia con-
verti in reparatione antiquarum Ecclesiarum, & num. 37.
addit quod si hoc fiat Episcopo auctorante, debeat fieri
prævia causæ cognitione, & quod apud acta constet de
utilitate: si tamen à Romano Pont. sufficit sola volun-
tas, & infert ad eum casum, quo relinquitur pecunia Ec-
clesiæ ad ornamenta, quibus ipsa abundabat, cum egeret
salario Rectoris, & dicit Episcopi auctoritate posse fieri
conversionem, & alterationem, facta prius solemnī in-
quisitione utilitatis, saltem summaria.

7. Quinta causa est, quando pro vna tantum vice, &
ad tempus commutatio faciendæ esset, tunc enim pos-
se Episcopum cum consensu hæredis voluntatem de-
functi alterare, tradunt Mari. Socin. in tract. de oblat. libel.
num. 19. Cuch. institut. maior. lib. 2. tit. 9. num. 61. Vgolin. d. c.
62. num. 7. citati à Gutier. consil. 1. num. 19. qui contrarium
tenet. Monet. d. cap. 5. num. 332. Marc. Anton. Genu. d. cap.
19. num. 5. Diana moral. resol. part. 2. tract. 3. miscel. resol. 26.
vers. aliqui Doctores, Aloyf. Ricc. d. collect. 558 vers. quinta.
Ego ipse d. allegat. 83. num. 14. vbi post Nicol. Garc. aduer-
tunt hoc non posse procedere attenda dispositione Concil.
Trid. sess. 25. de reformat. cap. 5. quod prohibet Episcopis

tollere etiam cum consensu patroni qualitates in fun-
datione beneficiorum appositas.

Sexta causa est, quando Ecclesia, ad cuius fauorem
emanavit defuncti voluntas, negligens est, data enim
huiusmodi negligentia posse Episcopum in alio loco, seu
alio modo testatoris exequi voluntatem, dicunt Lap. al-
leg. 87. post num. 4. Monet. d. cap. 5. num. 335.

Septima causa est, si urgeat aliunde necessitas com-
mutandi vltimas defunctorum voluntates, neque adiri
possit summus Pontif. tunc enim posse Episcopum il-
lam commutare multis probat Monet. d. cap. 5. à num.
348. vbi num. 352. ampliat procedere, quamuis tunc pa-
teat recursus ad Nunciū Sedis Apost. seu Legatum
etiam de latere.

¶ Episcopi.] An & quando Episcopus respectu subdi-
torum Prælati inferioribus suæ diocesis possit defun-
ctorum voluntates commutare? vide Monet. d. c. 5. à nu.
382. & precipue à n. 389. Et de Cardinalibus in suis titulis,
Abbatibus, Vicario, Episcopis, & Capitulo Sede vacante,
nūcupatim agit idem Monet. d. c. 5. n. 427. 452. 453. & 484.
7 Summarie & extrajudicialiter cognoscant. Ita Perez de
Lara d. lib. 1. c. 10. num. 36.

In appellationibus, &c. seruetur tenor cap. Romana,
de appellat. in 6.

C A P V T VII.

1 Doctores de materia huius cap. agentes.

2 Cap. Romana, seruetur etiam in appellationibus ad
Sedem Apost. interpositis.

3 Auditores Legatorum, aliique iudices Apost. de-
bent seruare hoc decretum.

Legati, & Nuncij Apostolici, Patriarchæ, Primates, & Metropolitanī in appellationibus ad eos in-
terpositis, in quibusvis causis, tam in admittendis appellationibus, quam in concedendis inhibi-
tionibus post appellationem, seruare teneantur formam & tenorem sacrarum constitutionum,
& præsertim Innocentij quarti quæ incipit, Romana, quacumque consuetudine, etiam immemorabili,
aut stylo, vel priuilegio, in contrarium non obstantibus: a aliter inhibitiones, & processus, & inde secuta
quacumque sint ipso iure nulla.

4 In Concil.
Lugdun.
6 Cap. Ro-
mana de
app. in 6.

1. **V**ide Lancell. de attent. part. 2. cap. 20. in præfat. quest. 5.
num. 165. Soar. de Pace in præf. tom. 2. part. 5. cap. uni-
co. num. 4. ad fin. & num. 14. ad fin. Quarant. in summa Bullar.
rij. verb. Archiepiscopi auctoritas. num. 13. vbi ait quod à sub-
ditis Episcopi suffraganei appellatur ad Archiepiscopum,
Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 2. cap. 11. num.
13. Gabr. Pereira de Castro de Manu Regia part. 1. cap. 10.
num. 9. Sigism. Scacc. de appellat. q. 8. nuor. 52. cum segg. no-
uissime Stephan. VVeyms ad constitutiones 24. ex antiquo
iure desumptas, & per Concil. Trident. innovatas, constit. 7. pag.
57. vbi innovatur cap. Romana, de appellat. lib. 6. per decre-
tum Concilij in præfenti latè Salgado de process. regia, to.
1. part. 2. cap. 10. num. 19. cum sequentibus. & de supplicat. ad
sanctissim. p. 2. c. 31. à num. 8. Mart. in compilat. decis. tom. 1. tit.
de inhib. cap. 10. num. 11. metipsum in col. lectam ad cap. Ro-
mana, de appellat. in 6. Ea in parte qua reperitur d. cap. Ro-
mana à Synodo Tridentina innovatum, ac denuo confir-
matum, voluit per Superiores Prælatos, ad quos ap-
pellatur, non recipi neque admitti appellationes, nisi
constiterit ex causa probabili appellatum esse; & quod
ijdem Superiores inhibitiones contra iudices inferiores,
à quibus appellatum est, concedere non debeant, nisi
ipsis prius de deuolutione constiterit, vt refert Stephan.
VVeyms d. loco num. 1. vbi num. 2. affirmat satis expressisse
Synodum Trident. qui sint intelligendi Superiores
eiusmodi, cum Concilium Lugdunen. de solo Archiepi-
scopo Romensi disposuisset, designauit enim Legatos,
& Nuncios Apost. Patriarchas, Primates, & Archiepi-
scopos Metropolitanos tanquam eos, ad quos frequen-
tius interponi solent appellationes; & iam vidimus in
nostro Tribunali Nunciaturæ Hispaniæ de expresso mā-
dato Illustrissimi & Reuerendissimi D. D. Caesaris Fa-
chenetti Nuncij Apost. cum potestate Legati de latere
Barbof in Collect. in Concil. Trid.

dispositionem d. cap. Romana obseruari, cum antea in de-
fectum apud nos abiisset si eius literas strictè acce-
damus, nam dicebant aliqui necessitatem istam expri-
mendæ causæ non videri impositam Iudici superiori, ad
quem appellatum est, sed parti appellanti, vt appella-
tionis suæ causam legitimam debeat exprimeret, non so-
lùm in appellando apud iudicem à quo appellat, sed etiā
in prosecutione appellationis apud iudicem ad quem,
dum appellationem suam introducit; alioquin Superior
causam recipere non debeat, neque alteri illam com-
mittere; in quo latet minus periculi alicuius dedecoris
quoad iudicem superiorem, si postea forte causa præte-
rata inueniatur minus legitima: quandoquidem hoc ca-
su, seu sensu non teneatur Superior recipiendo appella-
tionem pressius inquirere, an interposita fuerit ex causa
probabili; indeque fiet vt etiam pars citata, possit libe-
rius contra causam expressam excipere: atque ita suffi-
ciet si Superior in suis litteris citatorijs expresserit gene-
ralem dumtaxat causam interpositæ appellationis, quia
tenebitur citatus necessariò comparere, etiam si aliud
nihil fuerit expressum in citatione, quam quod vocetur
ob appellationem interpositam. Maxime cum satis sit
parti appellatæ sibi deinde adhuc superesse facultatem
allegandi apud Superiorem causam non fuisse deuolu-
tam, neque deuolui potuisse, eo quod appellatio mani-
feste erit iniusta, vel iniusta. Quæ interpretatio Innocen-
tiana constitutionis tametsi restrictiua sit, in vtu tamen
forensi maxime recepta est, nimirum vt iudex superior
in citatione aliud plerumque non exprimat, quam quod
ad se fuerit prouocatum, quæ sufficit quod ipse deinde
in progressu causæ possit plenius cognoscere de allegata
appellationis causâ, an probabilis, an improbabili fuerit.
Hactenus Stephan. VVeyms citato loco.

O Cap.